

כשל שוק במימון לעסקים קטנים הוא עובדה גם בימים של רטוריקה פרו-עסקים קטנים

כמוכח להגדרת כמות ההלוואות ביחס למצב בו לא היתה קרן.

2. פעילות אינטנסיבית של יועצים כלכליים שגילו את הקרן ככלי המאפשר להם להגיד דיל תועלת ללקוחותיהם. פעילות זאת הצטרפה לפעילויות אחרות של היועץ מול המערכת הבנקאית. מרגע שהיועצים גילו את התועלת בנקרן, הם התחילו לשווק אותה באופן נרחב ובכך למעשה הביאו את בשורת הקרן למגזרים רבים ולאוכלוסיות שבאופן רגיל רמת הנגישות שלהם למימון היתה נמוכה. כך ראינו במהלך חיי הקרן כיצד גדלה כמות העסקים מהמגזר הערבי, עולים חדשים ונשים.

3. העובדה שהלוואות מוענקות רק לעסקים קטנים בריאים, אולם כאלה שהיו מתקשים לקבל הלוואות ללא ערבויות במערכת הבנקאית, גורמת לכך שהתרומה לצמיחה ולתעסוקה הינה משמעותית ביותר. מחקרים שנערכו על בסיס התוצאות של הקרן, גילו צמיחה ממוצעת במכ"י רות של 15% לשנה במשך שנתיים לאחר קבלת ההלוואה, גידול בהיקף המועסקים בכ-20% וגיי דול גם באשראי בנקאי נוסף, המלמד עם אמון גדול יותר של המערכת בעסקים.

ש. כיצד תורם הסקטור הממשלתי לקרן?

ת. בראש וראשונה הממשלה היא היוזמת והמממנת של הקרן. כפי שציינתי יוחנן לוי היה הרוח החיה מאחורי הקרן אך כמוכח היה צורך בהסכמת והשתתפות החשב"ל שהם המומחים של המדינה בניהול סיכונים פיננסיים. הקרן זכתה לתמיכה של כל החשב"לים שהיו בתפקיד: גם ירון זליכה וגם שוקי אורן שאף ברק מקרוב את פעילות הקרן בערי השדה ובעסקים עצמם וכן הסגנים והמנהלים שהיו במערכת לאורך השנים עד ימינו אלה, כשהקרן תחת אחי ריות סגן בכיר לחשב"ל - ערן היימר ואחראית ערבויות מדינה - שירי גרנות. התמיכה נמשיכת ביתר שאת, עם המכרז החדש, גם בתקופת החשב"לית הנוכחית, מיכל עבאדי בויאנג'ז. במשרד התמ"ת תמיד ראו בקרן פעילות חשובה וכיום הקרן מקבלת את מלוא התמיכה מיו"ד הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים, רן קיוויית, שרואה בה נרביך חשוב בפעילות הסוכנות ויושב בראש וועדת ההיגוי הקובעת את התנהלות הקרן ואוחרותיה.

ש. אלה שאולי אין צורך לשאול, אבל בכל זאת נרצה לשימוע את הסיבה לנכונות של הממשלה להתערב בשוק האשראי, על ידי הקרן.

ת. כשל שוק באשראי לעסקים קטנים ידוע בספרות המימונית. למעשה ניתן לדבר על שתי רמות כשל. כשל ברמה המקרו-כלכלית וברמה המיקרו-כלכלית. ברמת המאקרו, נוצר כשל כאשר לבנקים המלווים, לא כדאי לתת הלוואות לעסקים קטנים, בעוד שמבחינה כלל המשק, המדינה מוצאת שכדאי שיינתן אשראי לעסקים קטנים, מעבר לנקודת שיווי המשקל של הבנקים. הדבר מוכר בתיאוריה הכלכלית, במקרים בהם יש "השפעות חיצוניות" בצריכה או בייצור, עת השיקול של הפרט לא בהכרח תואם את השיקול הכולל.

הכשל ברמה המיקרו-כלכלית קורה כאשר הבנקים לא מבצעים את חישוב הכדאיות שלהם נכון ומעריכים ביתר את הסיכון, כך שהאשראי לעסקים קטנים הינו תת-אופטימלי, או במילים אחרות אילו הבנקים היו משנים את מבנה תיק האשראי שלהם ומגדילים את האשראי לעסקים קטנים בהיקף נתון, ייתכן והיו יכולים לשפר את תוצאותיהם העסקיות, הן במונחי תשואה על ההון והן במונחי הקטנת סיכון, בניגוד למראית העין של הסיכון העודף הגלום בעסקים קטנים.

להערכתנו הכשל ברמת המאקרו הוא מובהק, אולם אנו מסוגלים גם להצביע על הסיבות מדוע קיים כשל מיקרו-כלכלי ברמת החלטות הבנק הבודד ולכן התערבות הממשלה הינה חיונית

ש. איך אפשר לסכם את פעילות הקרן מאז הקמתה ועד היום?

ת. כמי שליווה את הקרן מאז ייוזמה על ידי יוחנן לוי מהתמ"ת, בעזרת אבנר ורד, כיום יו"ר וועדת האשראי, אפשר לומר שהקרן עלתה על כל הציפיות המוקדמות. הדבר נבע משילוב של מספר גורמים.

1. הצורך במימון הגורם גם להגברת התחרות בין הבנקים על אשראי לעסקים קטנים, הוא אמיתי. הקרן בנוסף להיותה ספקית מימון, גרמה לכך שבנקים שאינם שותפים בקרן, מרגע שגילו שלקוח מנהל מו"מ מול הקרן, מיהרו לתת הלוואות משלהם בתנאים תחרותיים, מחשש לאבד אותו לטובת הבנק מעניק ההלוואה. הדבר גרם

הקרן היא סיפור הצלחה עם 7,000 הלוואות בהיקף של 2.2 מיליארד שאלות ותשובות עם מיכאל תבור

עיקרי הנתונים בקרן לעסקים קטנים

עד 31.3.12, אושרו 7,644 הלוואות ל-6,828 עסקים בסכום של כ-2.16 מיליארד ש"ח, כ-316 א' ש"ח בממוצע לעסק.

גידול במספר ההלוואות לאורך השנים:

בשנים 8-2007 ביחד אושרו הלוואות לכ-900 עסקים. לעומת זאת, בשנת 2009 אושרו הלוואות ליותר מ-930 עסקים, בשנת 2010 אושרו הלוואות למעל 1,000 עסקים ובשנת 2011 אושרו לכ-1,350 עסקים. ב-2012 עד כה, עומד הקצב השנתי על כ-1,500 עסקים.

עסקים חדשים:

במהלך השנה האחרונה, כ-12% מאישורי ההלוואות ניתנו לעסקים בהקמה. כ-55% מהעסקים שקיבלו הלוואה ברבעון האחרון, הינם עם וותק של עד חמש שנים.

אזור גיאוגרפי:

מעל 45% מהעסקים אשר קיבלו הלוואה ברבעון האחרון ממוקמים באזורי הפריפריה.

מגזרים:

נכון לסוף הרבעון הראשון של 2012 אושרו הלוואות ל-739 עסקים שונים מהמגזר הערבי בסכום כולל של כ-204 מיליון ש"ח - כ-11% מהעסקים להם אושרה הלוואה במסגרת הקרן וכ-10% מהסכום הכולל. במהלך השנים האחרונות קיים גידול בהלוואות למגזר - לעומת כ-90 הלוואות ב-2009, ניתנו ב-2011, כ-160 הלוואות.

ימי טיפול:

ממוצע ימי הטיפול בחברת תבור בבקשות להלוואה במסגרת הקרן הינו כ-6 ימים.

מעקב לאחר קבלת הלוואה:

1. בקרב כ-67% מהעסקים נצפה גידול במכירות. כ-50% הציגו גידול של מעל 20% במכירות. 2. גידול של כ-20% במספר העובדים בעקבות קבלת ההלוואה, מדובר בתוספת של מעל 13,000 מקומות עבודה בעסקים שקיבלו הלוואות. 3. מהשוואת נתוני השרידות של עסקים בקרן לנתוני ה"מ"ס עולה כי עסקים בקרן מציגים שרידות גבוהה מהותית ביחס לאוכלוסייה. לדוגמא, עסקים שהוקמו ב-2005 וקיבלו הלוואות מציגים שרידות בקרן של מעל 83%. זאת, לעומת נתוני ה"מ"ס המצביעים על שרידות באוכלוסיית ז"ז של כ-55%.

מיכאל תבור הוא מנכ"ל חברת תבור כלכלה ופיננסים בע"מ. בקרן לעסקים יש שני גופים מתאמים: תבור כלכלה ופיננסים שפעלה מאז הקמת הקרן ב-2003 BDI-1